

DON KERUBIN ŠEGVIĆ I PITANJE SV. DUJMA

Josip Dukić – Bernard Dukić

UDK : 27-772.54Šegvić,K.:005.334.2:004.225,27-186(Sv.Dujmu)
Šegvić,K.:005.935.38(497.521.2)*1945*
3.078.17:303.433.2]Šegvić,K.9.3.1901.
347.761:303.433.2]Šegvić,K.

Katolički bogoslovni fakultet
Sveučilište u Splitu
jdukic@kbf.unist.hr
Benkovačka 9, 21000 Split
bernard.dukic@gmail.com

<https://doi.org/10.34075/cs.58.3.6>
Izvorni znanstveni rad
Rad zaprimljen 8/2023.

Sažetak

Pitanje sv. Dujma i apostoliciteta splitske Crkve, tj. njene izravne veze s apostolima, bilo je tijekom povijest u središtu istraživanja brojnih istraživača i još uvijek je vrlo aktualno. U znanstvenoj javnosti nedovoljno je poznato da je splitski svećenik don Kerubin Šegvić (Split, 23. II. 1867. – Zagreb, nakon 29. VI. 1945.) bio uključen u znanstvenu raspravu. U tom kontekstu nije nevažna činjenica da su don Kerubina komunističke vlasti u Zagrebu 29. lipnja 1945. osudile na smrt i potom likvidirale, što je njegov život i rad pretvorilo u tabu temu sve do početka demokratskih promjena u Hrvatskoj. Don Kerubin se uključio u raspravu početkom ožujka 1901., kada je u Splitu tiskana njegova znanstvena studiju "Storia e leggenda di S. Domnionone o Doimo vescovo e martire di Salona e delle sue reliquie. Saggio storico-critico". Šegvić se u studiji bavi pitanjem datuma Dujmove smrti, mjesta na kojem se čuvaju njegove kosti i štovanjem Dujma tijekom povijesti. Raspačavanje Šegvićeve studije zabranila je 9. ožujka 1901. rimska Kongregacija obredâ po preporuci splitskog biskupa Filipa Frane Nakića (1889. - 1910.). Kada je kancelar biskupa Nakića don Leopold Ivanišević 29. ožujka 1901. preuzeo od don Frane Bulića zaplijenjene primjerke don Kerubinove studije, don Frane je na svakom od četiri paketa napisao "Resurrecturis", u nadi da će jednog dana te studije "uskrsnuti". Što je u Šegvićevoj knjizi bilo sporno crkvenoj vlasti i koja je njezina znanstvena vrijednost, nastojat ćemo razjasniti u ovom članku.

Ključne riječi: sv. Dujam, don Kerubin Šegvić, don Frane Bulić, don Petar Kaer, don Ante Alfrević, fra Ivan Marković, apostolicitet splitske Crkve, Komunistička partija, Arheološki muzej Split, Teologija u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet u Splitu.

UVOD

Don Kerubin Šegvić spada u uglednije svećenike splitske Crkve. Kao pisac, književni kritičar, teolog i povjesničar ostavio je zapažen trag. Zbog svog političkog i spisateljskog rada nadahnutog starčevićanskim idejama bio je proganjan i nekoliko puta zatvaran, da bi ga na kraju komunistička vlast u namještenom sudskom postupku osudila na smrt i pod okriljem noći likvidirala krajem lipnja ili početkom srpnja 1945. godine. Olovna sjena komunističke smrtno presude i nasilne likvidacije pretvorila je don Kerubinov život i rad u tabu temu sve do početka demokratskih promjena u Hrvatskoj.

Don Kerubin je bio uključen u vrlo žustru znanstvenu raspravu o datumu mučeničke smrti salonitanskog biskupa Dujma, mjestu čuvanja njegovih kostiju i njegovom štovanju tijekom povijesti. Kada se početkom XX. stoljeća otvorila rasprava, don Frane Bulić je u Splitu početkom ožujka 1901. tiskao don Kerubinovu znanstvenu studiju *Storia e leggenda di S. Domnion e Doimo vescovo e martire di Salona e delle sue reliquie. Saggio storico-critico*, čije je raspačavanje 9. ožujka 1901. po preporuci splitskog biskupa Filipa Frane Nakića (1889. - 1910.) zabranila rimska Kongregacija obredâ. Potom je 29. ožujka 1901. don Leopold Ivanišević, kancelar biskupa F. F. Nakića, preuzeo od don F. Bulića tiskane primjerke studije te ih je kolima iz Arheološkog muzeja prevezao u biskupsku palaču. Prije preuzimanja don Frane je na svakom od četiri paketa napisao: "Resurrecturis", u nadi da će jednog dana te studije "uskrsnuti", tj. postići svoj željeni cilj.

Ovaj rad se vezuje na već objavljena istraživanja u kojima se analizira odnos don F. Bulića i svećenikâ koji su sudjelovali u raspravi o sv. Dujmu, don Petra Kaera,¹ don Ante Alfirevića² i fra Ivana Markovića.³ Članak se temelji na dosadašnjim istraživa-

---

¹ Josip Dukić, Don Frane Bulić i don Petar Kaer, *Solinska kronika*, br. 186, 15. III. 2010., 18-19; Josip Dukić, Sukob don Frane Bulića i don Petra Kaera, *Solinska kronika*, br. 187, 15. IV. 2010., 18-19; Josip Dukić, Don Frane Bulić na sudu, *Tusculum* 3 (2010.), 205-220. Tekstovi iz *Solinske kronike* objavljeni su ponovno u: Josip Dukić, *Nije sve tako crno*, Kulturno društvo Trilj, Trilj, 2016., 248-253, 254-261.

² Josip Dukić – Bernard Dukić, Dopisivanje don Frane Bulića s rimskim studentom Antom Alfirevićem (1900. - 1902.), *Tusculum* 10/1 (2017.), 125-131.

³ Josip Dukić, Don Frane Bulić i fra Ivan Marković, *Solinska kronika*, br. 179, 15. VIII. 2009., 20-21. Objavljeno i u: Josip Dukić, *Nije sve tako crno*, 2016., 202-207; Josip Dukić – Bernard Dukić, Odnos don Frane Bulića i fra Ivana Markovića u kontekstu polemike o sv. Dujmu i apostolicitetu splitske Crkve, *Tusculum* 13 (2020.), 163-178.

njima,⁴ Šegvićevoj zaplijenjenoj studiji,⁵ arhivskoj građi iz Arheološkog muzeja u Splitu,⁶ te na arhivskoj građi koja se nalazi u ostav-

⁴ Navodimo nekoliko radova važnih za proučavanje života i rada don K. Šegvića: Lj(ubomir) M(aštrović), Šegvić Kerubin, *Zameniti i zaslužni Hrvati te pomena vrijedna lica u hrvatskoj povijesti od 925.-1925.*, Zagreb, 1925., 252-253; Stjepan Buć, Prof. Kerubin Šegvić (1867.-1945.), *Hrvatska revija* 5 (1955.) 4, 349-352; Jaroslav Šidak, Eugen Kvaternik u historiografiji, *Časopis za suvremenu povijest* 4 (1972.) 1, 5-23; [Slavko Kovačić], Naši svećenici stradali za vrijeme Drugoga svjetskog rata i prvih godina poslije njega, *Vjesnik Nadbiskupije splitsko-makarske* 6 (1990.), 11-14; Nada Kisić-Kolanović, Vrijeme političke represije: 'veliki sudski procesi' u Hrvatskoj 1945. - 1948., *Časopis za suvremenu povijest* 25 (1993.) 1, 1-23; Šimun Jurišić, *Zaboravljeni svećenici. Životopisi 1882. - 1941.*, Vlastita naklada, Split, 1995.; Živan Bezić, Don Kerubin Šegvić. Život, smrt i djelo, I. dio, *Hrvatska obzorja* IV (1996.) 1, 81-88; Živan Bezić, Don Kerubin Šegvić. Život, smrt i djelo, II. dio, *Hrvatska obzorja* IV (1996.) 2, 357-370; Stjepan Matković, Kumičićeva pisma Kerubinu Šegviću: Prilog političkoj i kulturnoj povijesti Hrvatske (1897. - 1904.), *Marulić. Književna revija* 6 (1997.), 1234-1250; Josip Antolović, *Primjeri i uzori. Svijetli likovi uma i srca*, Filozofsko-teološki institut Družbe Isusove, Zagreb, 1998., 64-67; Stjepan Kožul, *Martirologij Crkve zagrebačke. Spomenica žrtvama ljubavi Zagrebačke nadbiskupije*, Prometej - Zagrebačka nadbiskupija, Zagreb, 1998.; Stjepan Razum, Osuđeni vjerski službenici u Hrvatskoj u razdoblju od 1944. do 1951. godine. Doprinos hrvatskom žrtvoslovu, *Tkalčić* 11 (2007.), 307-400; Anto Baković, *Hrvatski martirologij XX. stoljeća*, Zagreb, 2007., 615-616; *Partizanska i komunistička represija i zločini u Hrvatskoj 1944. - 1946. Dokumenti. Zagreb i središnja Hrvatska*, Hrvatski institut za povijest, Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranja, Slavonski Brod - Hrvatski institut za povijest, Zagreb, 2008., dok. 131, Zagreb, 29. lipnja 1945., 458-477, o Šegviću na str. 459, 464, 474, 475, 477; dok. 230, Zagreb, 1. rujna 1945., 651; dok. 323, Zagreb, 1. prosinca 1945., 786; Mario Jareb, Jesu li Hrvati postali Goti? Odnos ustaša i vlasti Nezavisne Države Hrvatske prema neslavenskim teorijama o podrijetlu Hrvata, *Časopis za suvremenu povijest* (2008.) 3, 869-882; Stjepan Kožul, *Deset godina nakon Martirologija Crkve zagrebačke (1998./2008.)*, Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić", Zagreb, 2008., 62-63; Vladimir Lončarević, Kerubin Šegvić - za moralnu književnost, *Glas Koncila*, broj 39, 26. rujna 2010., 21; Božidar Petrač, Svestranost i neujednačenost opusa Kerubuna Šegvića, Kerubin Šegvić, *Aporije književnosti i povijesti: polemike, studije i članci*, (pr. i pred. nap. Božidar Petrač), Glas Koncila, Zagreb, 2013., 7-92; Prosvjedna predstava Alojzija Stepinca, *Stopama pobijenih. Glasilo Vicepostulature postupka mučeništva "Fra Leo Petrović i 65 subraće"*, 7 (2014.) 12, 25-31; Filip Šimetin Šegvić i Nikolina Šimetin Šegvić, Grad kao mjesto oblikovanja intelektualca: Kerubin Šegvić i Split, *Split i Vladan Desnica 1918.-1945.: Umjetničko stvaralaštvo između kulture i politike*, Zbornik radova sa znanstvenog skupa Desničini susreti 2015., (ur. Drago Roksančić, Ivana Cvijović Javorina), FF press - Filozofski fakultet u Zagrebu, Zagreb, 2016., 283-305; Stjepan Matković - Tomislav Jonjić, Dnevnik Kerubina Šegvića 1943. - 1945., *Croatia christiana periodica* 77 (2016.), 197-230.

⁵ (K. Šegvić), *Storia e leggenda di S. Domnion e Doimo vescovo e martire di Salona e delle sue reliquie. Saggio storico critico*, Narodna tiskara, Spalato, 1901. (Dodatak: *Bulletino di archeologia e storia dalmata*).

⁶ Arheološki muzej Split, *Spisi* (dalje: AMS, *Spisi*), 1901., br. 24, 25, 31, 38, 42, 53, 66, 114; 1902., br. 10, 72, 153; 1903., br. 123, 129; 1904., br. 12, 20, 28,

štini don F. Bulića knjižnici nekadašnje Teologije u Splitu,⁷ a sada se čuva u knjižnici Katoličkoga bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.⁸ Sva spomenuta arhivska građa datira od 1901. do 1923. godine.

Treba naglasiti da su pedesetogodišnju šutnju o don K. Šegviću u komunističkoj Jugoslaviji prekinuli istraživači tek nakon raspada Jugoslavije, tako da je o njegovom životu i radu objavljeno nekoliko radova, od kojih se neki izdvajaju po svojoj kritičnosti, čime su postavljeni vrlo dobri temelji za buduća istraživanja.

1. SVESTRANI DON KERUBIN ŠEGVIĆ (1867. - 1945.)

Kerubin Šegvić rođen je u Splitu, u predjelu Lučac 23. veljače 1867. godine. Njegovo krsno ime bilo je Matej Marin. Bio je iz siromašne obitelji i vrlo rano je ostao siročić te je završio u splitskom Zakloništu za djecu Martinis-Marchi. Kao franjevački kandidat, prema uobičajenoj praksi, svoje krsno ime promijenio je u Cherubin, a u nekim tekstovima se potpisivao i kao Kerubin. Po završetku osnovne škole u Splitu (1874. - 1878.), krenuo je u zadarsko franjevačko sjemenište. U Zadru je pohađao talijansku gimnaziju (1878. - 1886.) i filozofsko-teološki studij (1886. - 1890.). Franjevačko odijelo obukao je 30. rujna 1882., privremene zavjete položio je 30. rujna 1883., a doživotne 8. prosinca 1886. godine. Svećenički red primio

---

30, 37, 41, 47, 65, 84; 1905., br. 28, 103, 104, 127; 1906., br. 50, 71, 164, 168, 169; 1907., br. 9, 26, 29, 30, 33, 37, 44, 63, 65, 70, 71, 87, 88, 108, 123; 1908., br. 18, 23, 26, 27, 34, 109, 111, 156, 160, 168; 1909., br. 10, 14, 16, 42, 44, 51, 102, 152, 182, 184; 1910., br. 12, 49, 162; 1911., br. 66, 89, 117, 130; 1912., br. 35, 112, 174, 218, 222, 224, 267, 312; 1913., br. 23, 76, 162; 1914., br. 35, 44; 1916., br. 67; 1918., br. 50; 1922., br. 132; 1923., br. 65, 78, 156. Većina ovih spisa odnosi se na pitanje sv. Dujma općenito, što dakako uključuje i doprinos K. Šegvića proučavanju tog pitanja. Spisi se navedeni prema broju muzejskog protokola.

⁷ Katolički bogoslovni fakultet Split, *Salona Christiana* (dalje KBF Split, SC) III (1899.-1900.), br. 18, 37, 42, 43, 65; KBF Split, SC IV (1901.), br. 15, 18, 22-23, 27-28, bilješke nakon br. 28, 30-33, 36-37, 40, 42, 44, 46-48, 50, 53, 56-57, 64, 74, 77; KBF Split, SC V (1902.), br. 7, 20, 24, 26, 27, 29, 30, 34, 44. Spisi su navedeni prema broju koji je don Frane dodao na svaki prilikom uvezivanja građe.

⁸ O don Franinij ostavštini biblioteci nekadašnje Teologije u Splitu vidi: Josip Dukić, "Salona Christiana" – Pisana ostavština don Frane Bulića biblioteci Centralnoga bogoslovnog sjemeništa u Splitu, *Tusculum* 10/2 (2017.), 211-219; Josip Dukić, Dopisivanje don Frane Bulića na hrvatskom jeziku u njegovoj ostavštini koja se čuva u biblioteci Katoličkoga bogoslovnog fakulteta u Splitu, *Izdavanja Hrvatskog arheološkog društva* 33 (2019.), obj. 2020., 298-311.

je u Zadru 1. rujna 1889. godine. Uz filozofsko-teološki studij Šegvić je u dva navrata (1890. - 1891.; 1895. - 1898.) studirao i klasičnu filologiju i slavistiku u Zagrebu, a svoje visokoškolsko obrazovanje na poticaj don F. Bulića okrunio je studijem arheologije u Beču (1898. - 1900.). Šegvić je u franjevačkoj zajednici ostao do 24. svibnja 1898., kada je postao svećenik Splitsko-makarske biskupije.⁹

Kao franjevac, a potom i biskupijski svećenik Šegvić je pastoralno djelovao u više župa i obavljao je nekoliko službi. Od 1. srpnja 1891. do 30. srpnja 1892. godine pomagao je u pastoralu na otoku Vrniku u blizini Korčule, a potom u Špiljarima kod Kotora (1892. - 1895.). Potom je premješten u Split, u poljudski samostan, 1897. godine, gdje je pastoralno pomagao u župi. Zbog lošeg zdravstvenog stanja 1906. godine zatražio je i dobio privremeno umirovljenje. U Sarajevo je otišao 1906., a koncem 1906. vratio se u Zagreb. Djelovao je u crkvi sv. Roka od 1. siječnja 1907. do 31. prosinca 1913. godine. Potom mu je splitski biskup Antun Gjivoje 1914. povjerio župničku službu u Donjem Selu na Šolti. Od 1915. bio je kapelan/župnik i Srednjeg Sela. Don Kerubin se 1916. bezuspješno natjecao za kanonika splitske stolne crkve. Unatoč potpori don F. Bulića za njega nije bilo mjesta ni u Arheološkom muzeju, ni u splitskim školama. Tijekom 1917. dobio je od biskupa dopust, a 5. studenoga 1918. i konačno umirovljenje. Još za trajanja dopusta Šegvić je otputovao ponovno u Zagreb, gdje mu je bila povjerena uprava kapelice Ranjenog Isusa na Jelačićevu trgu. Određeno vrijeme boravio je i u Osijeku. Zbog širine svoga znanja don Kerubin je djelovao i kao gimnazijski profesor u Koprui, na otoku Vrniku u blizini Korčule, u Špiljarima kod Kotora i u Splitu.¹⁰ Za službu župnika u Srednjem Selu na Šolti don Kerubin je zamolio don F. Bulića da posreduje kod biskupa Gjivojea.¹¹

Don Kerubin je počeo vrlo rano pisati. Kao prozaik javio se 1890-ih pripovijetkama, a nakon umirovljenja posvetio se potpuno intelektualnoj djelatnosti, pišući brojne članke i knjige. Pisao je u pravaškim listovima: *Nada*, *Vienac*, *Novi vjek*, *Dom i svijet*, *Prosvjeta*, *Katolički list*. Objavio je brojne članke, recenzije, kritike, pole-

⁹ Živan Bezić, Don Kerubin Šegvić. Život, smrt i djelo, I. dio, 1996., 82-83; Živan Bezić, Don Kerubin Šegvić. Život, smrt i djelo, II. dio, 1996., 361-362, 369; Filip Šimetin Šegvić i Nikolina Šimetin Šegvić, Grad kao mjesto oblikovanja intelektualca: Kerubin Šegvić i Split, 2016., 285-287.

¹⁰ Živan Bezić, Don Kerubin Šegvić. Život, smrt i djelo, I. dio, 1996., 83-87; Filip Šimetin Šegvić i Nikolina Šimetin Šegvić, Grad kao mjesto oblikovanja intelektualca: Kerubin Šegvić i Split, 2016., 286-288.

¹¹ KBF Split, SC XVIII (1915.-1919.), br. 3, Zagreb, 30. listopada 1913., *Pismo K. Šegvića F. Buliću*.

mike i studije, a gotovo svi njegovi radovi prožeti su patriotizmom.¹² Ž. Bezić je Šegvićeve knjige i brošure grupirao u sljedeća područja: vjersko, povijesno, književno-povijesno, književno-kritičko, beletrističko, estetsko, lingvističko i popularno-prigodno.¹³

Vrijedna je spomena knjiga Božidara Petrača *Aporije književnosti i povijesti: polemike, studije i članci*, u koju je on sakupio dvadeset jedan Šegvićev tekst. Petrač se pri odabiru radova usredotočio na Šegvićev književnokritički rad. No posebnu vrijednost knjizi daje Šegvićev zapis *Moje izvidničko poslanje u Italiju u rujnu 1941.*, koji je osobito zanimljiv povjesničarima.¹⁴ Prema mišljenju Vladimira Lončarevića, s kojim se slažemo, Petrač je ovom knjigom tekstova opisao Šegvića kao svjetonazorski homogenu, a ipak višeslojnu ličnost.¹⁵

---

¹² Donosimo popis samo nekoliko don Kerubinovih radova: *Na solinskih ruševinah. Pripoviest iz staro-kršćanske dobe u Solinu*, Zagreb, [s.a.]; *Ruski element u "Gorskom Vijencu"*, Tisak Dioničke tiskare, Zagreb, 1895.; *Bog i duša. Razgovori*, Antun Sholz, Zagreb, 1897.; *Vjera Vidova ili religija Srba i Hrvata*, Split, 1899.; *Opis slike Sabor kralja Tomislava držan u Spljetu god. 925. Celestin Medović (naslikao)*, Nakladnik i izd. Petar Nikolić, Zagreb, 1900.; *Storia e leggenda di S. Domnionio o Doimo vescovo e martire di Salona e delle sue reliquie. Saggio storico critico*, Narodna tiskara, Spalato, 1901. (Dodatak: *Bulletino di archeologia e storia dalmata*); *Iscrizione sepolcrale di Elena, figlia di Tomislavo, regina croata*, *Bulletino di archeologia e storia dalmata* XXV (1902.), 1-21. (Dodatak); Učenački jubilej don Frana Bulića, *Hrvatsko kolo*, 1908., knj. 4, 426-431; *Dr. Ante Starčević: njegov život i njegova djela*, Tiskara Hrvatske stranke prava, Zagreb, 1911.; *Chronologie des évêques de Salone suivie de la chronologie des archevêques de Spalato*, *Analecta Bollandiniana* XXXIII (1914.), 265-273; *Doživljaji svetoga Jeronima*, Društvo sv. Jeronima, Zagreb, 1918.; *Vodič kroz Rim i okolice*, Zagreb, 1925.; *Toma Splićanin. Državnik i pisac 1200.-1268.*, Matica hrvatska, Zagreb, 1927.; *Luka Botić, njegov život i njegova djela. Prigodom prve stogodišnjice njegova rođenja*, Matica hrvatska, Zagreb, 1930.; Don Frane Bulić, *Hrvatska smotra* 2 (1934.), 8-9, 299-314; *I Croati. La loro missione storica durante tredici secoli. Studio etnografico storico*, Istituto grafico Tiberino, Roma, 1941.; *U prvim mjesecima stvaranja N. D. H. Moje poslanje u Italiji od 7. IX. do 24. IX. 1941.*, Zagreb 1943.

¹³ Živan Bezić, Don Kerubin Šegvić. Život, smrt i djelo, II. dio, 1996., 363-367; Filip Šimetin Šegvić i Nikolina Šimetin Šegvić, Grad kao mjesto oblikovanja intelektualca: Kerubin Šegvić i Split, 2016., 287-294.

¹⁴ *Aporije književnosti i povijesti: polemike, studije i članci*, (pr. i pred. nap. Božidar Petrač), Glas Koncila, Zagreb, 2013. Priređivač je u knjizi objavio i don Kerubinove bilješke iz Drugoga svjetskog rata (1943. - 1945.), ali u znatno kraćoj varijanti, što nijednom riječju čitatelju nije objasnio. O tome više, vidi Stjepan Matković – Tomislav Jonjić, *Dnevnik Kerubina Šegvića 1943.-1945.*, 2016., 199-200.

¹⁵ Vladimir Lončarević, *Polemike i članci Kerubina Šegvića: Aporije književnosti i povijesti* Ozbiljno čitanje katoličkog intelektualca, <http://www.matica.hr/vijest-nac/522/ozbiljno-citanje-katolickog-intelektualca-22960/> (Pristupljeno 24. 4. 2023.).

Don Kerubin je bio vrlo žestok polemičar, predstavnik konzervativne struje, vjieran starčevićanskim idejama i pripadnik Stranke prava, zbog čega je često bio na udaru svojih protivnika. U Sarajevu je uređivao *Hrvatsku narodnu zajednicu* i *Napredak*. Morao je 1906. napustiti grad zbog zastupanja hrvatskih prava. Dok je bio župnik na Šolti, sukobio se je s obitelji Julija i Margarite Derossi zbog svoje političke antiaustrijske angažiranosti. U Splitu je na poziv pravaša 1924. bio urednik *Hrvatske riječi*. Zbog kritika na račun srpske politike prema Hrvatima dospio je u istražni zatvor, koji je većinom proveo u Zagrebu, u trajanju od pet mjeseci. Usprkos pritiscima don Kerubin je na Šolti zajedno s grohotskim župnikom don Marinom Bezićem treće nedjelje prosinca 1925. organizirao veliku proslavu tisućite obljetnice Hrvatskog Kraljevstva. U crkvi je župnik Bezić vodio bogoslužje, a pred crkvom je don Kerubin održao vatrezni govor.¹⁶

Don K. Šegvić je već u pooldmakloj dobi doživio sudbinu petnaestorice svećenika Splitsko-makarske biskupije koje su u ratu likvidirali partizani po naredbi Komunističke partije ili u poraću komunistička vlast.¹⁷ Don Kerubin je osuđen s nekim drugim svećenicima 29. lipnja 1945. "na kaznu smrti strijeljanjem, trajan gubitak građanske časti i konfiskaciju imovine". U presudi stoji da je Šegvić:

a) „u 1941 god. nakon dolaska njemačkog okupatora pružio odmah Paveliću i ustaškoj 'vladi' svoje usluge u radu za organiziranje i učvršćenje vlasti okupatora odnosno njegovih pomagača ustaških koljača, a sve to u cilju porobljavanja naroda Jugoslavije,

b) kao saradnik ustaškog pokreta i lični prijatelj zločinca Pavelića odlazio 1941 godine u tzv. diplomatske misije u Italiju i tamo se sastajao sa pretstavniciima fašističkoga režima, s Emone di Savoia i Benito Mussolinijem,

c) propagirao svoje 'teorije', izdavanjem knjiga za vrijeme okupacije o gotskom porijetlu Hrvata na više jezika (talijanskom i njemačkom), nastojao dati teoretsku i ideološku podlogu i opravdanje

¹⁶ Živan Bezić, Don Kerubin Šegvić. Život, smrt i djelo, I. dio, 1996., 85-87; Filip Šimetin Šegvić i Nikolina Šimetin Šegvić, Grad kao mjesto oblikovanja intelektualca: Kerubin Šegvić i Split, 2016., 291.

¹⁷ Josip Dukić, Žrtve i mučenici Drugoga svjetskog rata i poraća u Splitsko-makarskoj biskupiji, *Hrvatski mučenici i žrtve iz vremena komunističke vladavine*, Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa održanog u Zagrebu 24. i 25. travnja 2012., (M. Bogović, J. Dukić, J. Krišto, M. Rupiće, M. Stojić, ur.), Glas Koncila, Zagreb, 2013., 376-403; Josip Dukić, Omiški svećenici don Ivan Stanić i don Ante Dragošević na nišanu Komunističke partije, *Omiški ljetopis*, 2020., br. 8, 155-171.

cjelokupnom zločinačkom radu zloglasne terorističke organizacije 'ustaša' a sve to u namjeri, da izazove bratoubilački rat i da raspiri rasnu mržnju medju narodima Jugoslavije,

d) ovakovim svojim radom pružao okupatoru i njegovim slugama - ustašama - moralnu pomoć i podršku u njihovom provadjanju djela oko masovnih progona i ubijanja Srba i ostalog stanovništva ne arijevske pripadnosti, saglašavo se sa tim vjerama, te se je u cilju pljačke i sam domogao židovske imovine u Livadićevoj ulici br. 22. dakle je počinio krivično djelo pomagača okupatora i njegovim slugama, pružajući im moralnu pomoć i podršku za provadjanje masovnih progona i ubijanja nevinog stanovništva te djelo pljačke narodne imovine."¹⁸

Za Šegvića je bez uspjeha kod komunističke vlasti intervenirao Svetozar Rittig, zagrebački svećenik koji je surađivao s komunistima.¹⁹ Nakon Kerubinove smrti nadbiskup Alojzije Stepinac je 21. srpnja 1945. uputio dopis ondašnjem predsjedniku vlade dr. Vladimiru Bakariću, u kojem se detaljno osvrnuo na likvidacije svećenikâ te rad komunističkih vojnih sudova i medija.²⁰ Iz dopisa izdvajamo onaj dio koji se odnosi na Šegvića, i rad sudova i medija, kako bi se lakše moglo shvatiti vrijeme u kojem je komunistička ideologija svoje protivnike tužila, sudila i likvidirala.

"Gospodine Ministre predsjedniče!

(...)

Istina je, da je stanoviti broj bogoslova i svećenika, u toku skoro dva mjeseca, pušten iz logora i zatvora. Zagrebački su bogoslovi odmah upućeni na vojnu službu. Ali je istina i to, da je stanoviti broj mojih svećenika izveden pred vojne sudove i da su po njima osuđeni na smrt. To su prof. Kerubin ŠEGVIĆ, prof. Stjepan KRAMAR, koji su osuđeni na smrt po vojnom sudu Komande grada Zagreba na 29. VI. Zajedno s njima osudio je taj sud na smrt stri-

---

¹⁸ *Partizanska i komunistička represija i zločini u Hrvatskoj 1944.-1946. Dokumenti. Zagreb i središnja Hrvatska, 2008., dok. 131, Zagreb, 29. lipnja 1945., 458-477. O Šegviću na str. 459, 464, 474, 475, 477. Vidi još dok. 230, Zagreb, 1. rujna 1945., 651; dok. 323, Zagreb, 1. prosinca 1945., 786.*

¹⁹ Nada Kisić-Kolanović, *Vrijeme političke represije: 'veliki sudski procesi' u Hrvatskoj 1945. - 1948., Časopis za suvremenu povijest 25 (1993.) 1, 4-5, 16, bilj. 34.*

²⁰ Miroslav Akmadža, *Crkva i Država. Dopisba i razgovori između predstavnika Katoličke crkve i državne vlasti u Jugoslaviji, Svezak I. 1945. - 1952., Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije "Tkalčić", Zagreb - Hrvatski institut za povijest - Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje, Slavonski Brod, Zagreb 2008., 21. srpnja 1945., 54-66.*

jeljanjem časne sestre Blandu STIPETIĆ i Faniku ŠPLAJT, a č. s. Beatu NEMEC na 3 god. prisilnog rada. Karlovački vojni sud osudio je na smrt strijeljanjem dra Matiju KRANJČIĆA, župnika ozaljskog, o. Rikarda RIBIĆA, franjevačkog gvardijana i o. dra Beata BUKINCA, profesora karlovačke gimnazije. Doznajem, a da još nije bilo sasvim sigurno provjereno, da je križevački vojni sud osudio na smrt Stjepana PAVUNIĆA, župnika koprivničkoga, Mihaela KANOTIA, župnika varaždinskoga i Josipa KALAJDŽIĆA, župnika biskupićkoga te Petra KOVAČIĆA, župnika zagrebačkoga. Ova četvorica čekaju na potvrdu osude po vojnom sudu Komande II. Armije u Zagrebu. Osim ovih osuđen je smrću dr. I[vo] GUBERINA, svećenik biskupije šibenske.

Gospodine predsjedniče! Ne mogu i ne smijem, a da se ne osvrnem na ovo sudovanje vojnih sudova.

(...)

Vojni sudovi sude uz potpuno isključenje javnosti. Nisu poznata ni imena vojnih sudaca, barem ne u javnosti. To je moguće i razumljivo u režimu, koji se ne zove, demokratskim i narodnim, već otvoreno priznaje, da je autoritativan. Ali nije moguće razumjeti, da se takovo sudovanje vrši u režimu, koji ističe demokratičnost i potpunu narodnu kontrolu. Držim, gospodine, pretsjedniče, da se i Vi, kao što i svaki pošten čovjek slažete u tome, da se ne može zvati narodnom kontrolom praksa, koju svakodnevno pratimo u zagrebačkom novinstvu, kad ono u oči kojeg procesa donese inspirirane članke protiv stanovitog okrivljenika i sutradan sazna za njegovu osudu. Još manje se može nazvati narodnom kontrolom ono saopćenje, što službeni izvještaji donose poslije osude vojnih i građanskih sudova. Takva su saopćenja više cinička poruga osuđenika i po tome pljuska u lice pravde, nego opravdanje najtežih krvavih kazna.

2. - Za potvrdu ovoga služi primjer smrtne osude prof. Kerubina Šegvića. Premda je g. Maršal jasno izjavio, da će svećenici, koji nisu okrvarili ruke, nego samo što pisali, biti amnestirani, ipak je starac od 79 godina K. Šegvić, za koga ni obrazloženje presude, sastavljene sasvim nepravnički, ne tvrdi, da je okrvavio ruke, osuđen na smrt. Njemu se imputira gotska teorija o porijeklu Hrvata. To je jedna naučna teorija, koja može biti neispravna, može se nazvati i ludom. Ali za takvu naučnu teoriju, se po zdravom ljudskom razumu u kulturnom, naprednom svijetu ne izriče smrtna osuda, nego se čovjeka šalje u zatvor ili u ludnicu. Pogotovo, kad nije dokazano da je prof. Šegvić tom teorijom sam huškao na klanje. Ovakova je motivacija smrtne osude starca prof. Šegvića izazvala u pravničkim krugovima zaprepaštenje radi pomanjkanja pravnog osjećaja,

a u širokim narodnim krugovima sućut nad krvavom sudbinom nemoćnoga starca. To su, g. predsjedniče, sasvim prirodni ljudski osjećaji i nikakva teorija ni propaganda ne može ih proglasiti 'lažnom humanošću'.

Kako je gornja motivacija smrtne osude prof. K. Šegvića bila nedostatnom pokazuje i članak 'Neumoljiv je narodni sud', što ga je donio zagrebački 'Omladinski borac' od 5. VII. o. g. Tu se kaže za K. Šegvića da je 'stari pop sličan majmunu', 'tvornica tako zvane 'gotske' teorije o porijeklu Hrvata'. U tom se članku izričito priznaje, da 'herrenvolkovci' nisu htjeli priznati Hrvatima, da su s njima isto, tako da ova nakaznost nije nikada dobila službenu potvrdu. U tom 'obrazloženju' imade i više jasnih protuslovlja. Šegvić se ograđio od opravdanja ustaša, koji da su se služili njegovom teorijom, da opravdaju svoja nedjela nad Srbima. A to je i opće poznato, da Šegvić nije odobravao klanja Srba, nego ih je i pred menom u više navrata jasno osuđivao. Za sve ostale inkriminacije što se navode, Šegvić je trebao ići prije pred sud nacionalne časti, nego pred vojni sud, koji ga je sudio na smrt s motivacijom, koju nijedan sudac zdrava razuma ne može usvojiti."²¹

2. PITANJE SV. DUJMA

Pitanje sv. Dujma, tj. datuma njegove smrti, mjesta na kojem se čuvaju njegove kosti i njegovo štovanje kroz povijest i apostoliciteta splitske Crkve, tj. njene izravne veze s apostolima, bilo je u središtu znanstvenih istraživanja brojnih istraživača i još uvijek je vrlo aktualno.²² Svoj apostolicitet, ali i metropolitanski

---

²¹ Miroslav Akmadža, *Crkva i Država. Dopisba i razgovori između predstavnika Katoličke crkve i državne vlasti u Jugoslaviji*, Svezak I. 1945. - 1952., 2008., 21. srpnja 1945., 54-56.

²² Od starijih autora izdvajama: Daniel Farlati, *Illyricum Sacrum*, I, Apud Sebastianum Coleti, Venetiis, 1751., 404-516; Giovanni Battista De Rossi, Abside dell'oratorio di S. Venanzio presso il battistero lateranense, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 24 (1901.), 16. (suppl.). Članak je objavljen prvi put 1885. godine. U novije doba ovu temu su istraživali: Josip Ante Soldo, *Pitanje sv. Dujma i don Frane Bulić*, *Vijesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku* 79 (1986.), 181-204; Victor Saxer, *Les Saints de Salone. U službi čovjeka*, Zbornik nadbiskupa - metropolite dr. Frane Franića, Split, 1987., 293-308; Charles Molette, *La discussion autour des martyrs de Salone au tournants des XIXe-XXe s.*, Drago Šimundža (ur.), *Počeci hrvatskog kršćanskog i društvenog života od VII. do kraja IX. stoljeća*, Split, 1990, 189-219; Noël Duval - Emilio Marin, *Encore les "cinq martyrs" de Salone. Un témoignage épigraphique désormais bien établi*, *Memoriam sanctorum venerantes*, Miscellanea in onore di Mons. Victor

status,²³ splitska je Crkva stekla zahvaljujući ponajviše Saloni, glavnom gradu rimske provincije Dalmacije, i mučeniku Dujmu, kojemu među salonitanskim mučenicima pripada posebno mjesto.²⁴ Potrebno je naglasiti da je splitska Crkva stoljećima častila čak dva Dujma. Onaj stariji bio je prvi biskup Salone i mučenik 107. u vrijeme cara Trajana, dok je mlađi mučeničku smrt podnio za vrijeme Dioklecijanovih progona. Crkva je upravo na "starijem" Dujmu gradila svoj apostolicitet, što je, između ostalog, dokazivala i prvom odlukom sabora koji je 925. godine održan u Splitu u nazočnosti kralja Tomislava. Ta odluka glasi: "Budući da je nekoć blaženi Dujam bio poslan od apostola Petra u Salonu propovijedati, određuje se da ona crkva i grad gdje počivaju njegove svete kosti ima prvenstvo nad svim crkvama ove pokrajine i da zakonito dobije metropolitanski naslov nad svim njezinim biskupijama, i to tako da se samo po zapovijedi onog biskupa koji po milosti Božjoj dobije tu stolicu, mogu održavati sabori i posvećivati biskupi, jer je Gospod rekao: 'Gdje bude tijelo, tu će se skupljati i orlovi'."²⁵

Saxer, Pontificio Istituto di Archeologia Cristiana, Città del Vaticano, 1992., 285-307; Arsen Duplancić - Milan Ivanišević - Slavko Kovačić, *Sveti Dujam. Štovanje kroz vjekove*, Crkva u svijetu, Split, 2004.; B(?) Vadim Prozorov, The Passion of St. Domnius: The Tradition of apostolic Succession in Dalmatia, *Scrinium* 2 (2006.), 219-239; Nenad Cambi, Uz poglavlje "De sancto Domnio et sancto Domnionem" kronike Tome Arhiđakona, J. Dukić - S. Kovačić - E. Višić-Ljubić (ur.), *Salonitansko-splitska Crkva u prvom tisućljeću kršćanske povijesti*, Crkva u svijetu - Splitsko-makarska nadbiskupija, Split, 2008., 67-80; Ivanka Petrović, Hrvatska latinska hagiografija i salonitansko-splitska hagiografija sv. Domnija i sv. Anastazija, J. Dukić - S. Kovačić - E. Višić-Ljubić (ur.), *Salonitansko-splitska crkva u prvom tisućljeću kršćanske povijesti*, Crkva u svijetu - Splitsko-makarska nadbiskupija, Split, 2008., 107-167.

²³ Metropolitanski status splitska je Crkva izgubila 1828. godine, da bi ga zalaganjem splitsko-makarskog biskupa Frane Franića ponovno stekla 27. srpnja 1969. godine. Vidi Makso Pelosa, Splitska nadbiskupija i metropolija, *Crkva u svijetu* 5 (1969.) 5-6, 372-383; Josip Dukić, Splitska metropolija (1969.-2019.), *Crkva u svijetu*, 54 (2019) 4, 467-469.

²⁴ Salonitanski mučenici Paulinijan, Telijski, Antiohijan, Gajan, Anastazije, Septimije, Asterije, Venancije i Dujam prikazani su u Rimu na lateranskom mozaiku koji je dao načiniti papa Ivan Dalmatinac (641. - 642.). Imena svih mučenika, osim biskupa Venancija, sačuvana su i na osam natpisa, od kojih je većinu u Saloni pronašao don F. Bulić. O toj temi vidi Josip Dukić, Doprinos kršćanske epigrafije proučavanju salonitanske hagiografije, *Splitska hagiografska baština: povijest, legenda, tekst*, Zbornik radova s Međunarodnoga znanstvenog skupa održanog u Splitu od 26. do 27. rujna 2011. (J. Belamarić - B. Lučin - M. Trogrlić - J. Vrandečić, ur.), Književni krug Split - Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta u Splitu, Split, 2014., 195-219.

²⁵ *Diplomatički zbornik Kraljevine Hrvatske, Dalmacije i Slavonije*, sv. I., (743. - 1100.), ur. Marko Kostrenčić; sakupili i obradili Jakov Stipišić i Miljen Šamšalović, JAZU, Zagreb, 1967., 31, dok. 23. Tekst odluke na hrvatskom jeziku

Tradicionalno shvaćanje apostoliciteta splitske Crkve i postojanje dvaju Dujama bilo je općeprihvaćeno sve dok ih don F. Bulić, na tragu promišljanja A. Matijaševića Karamana,²⁶ nije doveo u pitanje.²⁷ U kontekstu ove teme od iznimne važnosti je don Franino otkriće natpisa biskupa Prima, Dujmova nećaka, 14. rujna 1900. u blizini Dujmova groba. Natpis se nalazi na prednjoj strani sarkofaga i glasi: *Depositus Primus epi/scopus, XII kal(endas) Febr(uarias), ne/pos Domniones martores*, tj. "Pokopan 21. siječnja biskup Prim, nećak mučenika Domnija". Taj natpis, ali i znanstvene teze Hartmanna Grisara²⁸ i Hyppolytea Delehayea²⁹ bili su dovoljni don Frani te je iznio tezu o postojanju samo jednog Dujma, i to onog iz Dioklecijanova doba,³⁰ što je dovelo u pitanje i apostolicitet splitske Crkve. O Dujmu iz Dioklecijanova doba i njegovim relikvijama don Frane je objavio nekoliko radova.³¹

---

preuzeli smo iz knjige: Nada Klaić, *Izvori za hrvatsku povijest do 1526. godine*, Školska knjiga, Zagreb, 1972., 33. Tekst smo neznatno prilagodili suvremenom hrvatskom jeziku.

²⁶ Ante Matijašević Karaman, *Riflessioni sopra l'istoria di S. Doimo primo vescovo di Salona e martire, patron della città di Spalato*. Studio archeologico-storico, Narodna tiskara, Spalato, 1900. Rad je prvi put objavljen 1719. godine. A. Matijaševića Karamana napao je isusovac Filip Riceputi zbog osporavanja apostoliciteta splitske Crkve, te ga je usporedio s Markom Antunom de Dominisom koji je rušeci stolicu Dujma imao namjeru srušiti prijestolje sv. Petra. Usp. (Kerubin Šegvić), *Storia e leggenda di S. Domnion o Doimo vescovo e martire di Salona e delle sue reliquie*. Saggio storico critico, 1901., 8.

²⁷ Frane Bulić, I SS. Anastasio e Dojmo martiri salonitani, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 21 (1898.), 125: "Se è difficile ed intricata la questione dei due Anastasi, martiri Salonitani, non è meno difficile ed avvilupata quella dei due SS. Dojmi, uno, seconda la tradizione, primo vescovo di Salona e martire sotto Trajano nell' a. 107 ed il secondo Domnio o Dojmo II. vescovo e martire sotto Diocleziano nell' a. 299." Slično i na str. 132: "Insorgono quindi gravi dubbi contro l'esistenza di due Dojmi, vescovi e martiri Salonitani, ed è molto fondato il dubbio che come S. Anastasio è stato dualizzato, così lo è stato pure S. Dojmo e che non vi dovrebbe esistere se non un S. Dojmo."

²⁸ H(artmann) Grisar, Il mosaico dell'oratorio lateranense di San Venanzio, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 21 (1898.), 77: "San Domnion, vescovo, il quale erroneamente veniva confuso col primo vescovo di Salona, soffrì il martirio sotto Diocleziano nel 299; così il *Chronicon paschale* scritto nel 395."

²⁹ Hyppolyte Delehayea, Saints d'Istrie et de Dalmatie, *Analecta Bollandiana* XVIII (1899.), 399-404. Vidi i L'hagiographie de Salone d'après les dernières découvertes archéologiques, *Analecta Bollandiniana* 23 (1904.), 5-38.

³⁰ Frane Bulić, Sarcofago di Primus vescovo nipote di Domnion martire, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 23 (1900.), 282: "Come si vede questi dati e indicazioni storiche si completano a vicenda, nell'affermarci un Domnio vescovo e martire agli undici Aprile (III Id. Apriles) dell' a. 299."

³¹ L'arca delle reliquie di S. Dojmo vescovo e martire nel duomo di Spalato e l'arca dei SS. martiri salonitani nella cappella di S. Venanzio nel battistero lateranese a

Don Franinu tezu prihvatili su već spomenuti H. Grisar i H. Delehaye, zatim Jacques Zeiller³² i Furio Lenzi,³³ a od hrvatskih istraživača Kerubin Šegvić³⁴ i Josip Bervaldi.³⁵ Drugačijeg su mišljenja bili biskup Filip Franjo Nakić (1889. - 1910.), don Luka Jelić,³⁶ koji je bio don Franin nećak, zatim dekan splitskog kaptola don Ivan Dević,³⁷ fra Jeronim Granić,³⁸

Roma, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 23 (1900.), 216-223; Contributo alla questione dei martiri salonitani SS. Dojmo ed Anastasio e del trasporto delle loro reliquie, *Bullettino di archeologia e storia dalmata*, 29 (1906.), 48-68, 45 (1922), 64-102; 46 (1923), 100-102; Sterro dell'abside della basilica cimiteriale dei martiri salonitani a Manastirine di Salona nell'a. 1874, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 30 (1907.), 90-99; Vita di S. Dojmo, vescovo e martire di Salona, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 35 (1912.), 77-78; Frane Bulić - Josip Bervaldi, Kronotaksa solinskih biskupa. Kronotaksa spljetskih nadbiskupa od razorenja Solina do polovice XI. v., *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 35 (1912). (suppl.); Mučenicci solinski. Broj i stališ, godina i dan smrti mučenika solinskih, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 38 (1919.), 333-361.

³² *Les origines chrétiennes dans la province romaine de Dalmatie*, Honoré Champion, Paris, 1906., 6-46; Une légende hagiographique de Dalmatie. Saint Domnius de Salone, *Revue d'histoire ed de littérature religieuses* 11 (1906.) 4, 1-48 (193-218, 385-407); S. Dojmo vescovo e martire di Salona nell'archeologia e nell'agiografia. Nuovi studi, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 31 (1908.), 179-181.

³³ San Domnio vescovo e martire di Salona (+ 303), *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 36 (1913.), 1-77.

³⁴ *Storia e leggenda di S. Domnion o Doimo vescovo e martire di Salona e delle sue reliquie. Saggio storico critico*, 1901.

³⁵ *Sveti Dujam biskup i mučenik solinski. Povijesno arheološka rasprava*, Spljetska društvena tiskara, Split, 1906.; Recensione di alcuni opuscoli riguardanti la questione dei martiri salonitani, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 30 (1907.), 1-74. (Dodatak); *Alcune osservazioni ai due ultimi opuscoli del sac. Pietro Kaer e del P(adre) G(iovanni) M(arković) intorno a S. Doimo vescovo e martire di Salona*, Tipografia Fiumana, Fiume, 1910.; Frane Bulić - Josip Bervaldi, Kronotaksa solinskih biskupa. Kronotaksa spljetskih nadbiskupa od razorenja Solina do polovice XI. v., *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 35 (1912). (Dodatak).

³⁶ I monumenti scritti e figurati dei martiri salonitani del cimitero della Lex sancta christiana, *Acta Primi Congressus internationalis Archaeologiae christianae, (Split - Solin, 20-22 agosto 1894)*, Pontificio Istituto di Archeologia Cristiana - Arheološki muzej Split, Città del Vaticano - Split, 1993., 40, (28), 77, tab. V., fig. 9. Članak je prvi put objavljen 1894. godine; S. Anastasio Fullone e S. Anastasio Corniculario, martiri salonitani, *Bullettino di archeologia e storia dalmata* 21 (1898.), 90.

³⁷ *Festeggiamo il nostro patrono San Doimo discepolo di S. Pietro, primo vescovo di Salona le cui sacre e venerate ossa riposano a Spalato*, Tipografia Sociale Spalatina (G. Laghi), Spalato, 1900.; *Apologia del 'Festeggiamo il nostro patrono S. Doimo discepolo di S. Pietro, primo vescovo di Salona le cui sacre e venerate ossa riposano a Spalato'*, Tipografia Sociale Spalatina (G. Laghi), Spalato, 1900.

³⁸ *Memorie riguardanti l'epoca in cui visse ed il luogo dove riposa il corpo di S. Domnion o Doimo vescovo e martire, patrono della città di Spalato*, Spalato, 1902.

don Petar Kaer³⁹ i fra Ivan Marković.⁴⁰

Znanstvene rasprave o sv. Dujmu i apostolicitetu splitske Crkve obilježila su dva vrlo dramatična događaja. Najprije je, kao što smo već rekli, rimska Kongregacija obredâ 9. ožujka 1901. zabranila raspačavanje knjige K. Šegvića *Storia e leggenda di S. Domnion e Doimo vescovo e martire di Salona e delle sue reliquie. Saggio storico-critico*. Potom je don Frane 28. studenoga 1906. pokrenuo sudski spor protiv don Petra Kaera “radi klevete i potvore”,⁴¹ koji nikada nije okončan.⁴²

³⁹ *Del sepolcro originario di San Domnio vescovo e martire di Salona. Appunti archeologici-agiografici*, Stab. Art. Tip. G. Caprin, Trieste, 1905.; *Još o sv. Dujmu. Protuopazke na opazke g. 'Dixi' o skoro izašloj brošuri o dra. Markovića 'Još o sv. Dujmu'*, Zadar, 1906.; *Ancora del sepolcro originario di San Domnio vescovo e martire di Salona. Risposta ad una nota del Bulletino di archeologia e storia dalmata*, Stab. Tip. S. Artale, Zara, 1906.; *Sul sepolcro di S. Doimo e suoi compagni di martirio. Risposta al prof. Giacomo Zeiller, Rivista Dalmatica*, n. s. 4 (1907.) 1, 88-91; *San Doimo vescovo e martire di Salona nell'archeologia e nell'agiografia. Nuovi studi*, Consorzio Tipografico Ugo Fosco & C. i, Sebenico, 1908.

⁴⁰ *Nešto o sv. Dujmu. Poslanica mn. pošt. otcu Petru Krstitelju Bačiću*, Splitska Društvena Štamparija, Split, 1906.; *Osvrt na prigovore pisca u 'Hrvatskoj kruni' (26-27. ožujka 1906) mojoj brošurici 'Nešto o sv. Dujmu'*, Splitska Društvena Štamparija, Split, 1906.; *Il buon senso comune nella questione di San Doimo vescovo e martire*, Quaracchi, Firenze, 1910.

⁴¹ Josip Dukić, Don Frane Bulić na sudu, *Tusculum*, 13 (2010.), 205-220. Don P. Kaer je u svojoj knjizi *Del sepolcro originario di San Domnio vescovo e martire di Salona*, koju je objavio sredinom 1905., optužio Bulića da je krivotvorio mjesto i godinu nalaza ulomka nadgrobne menze mučenika Dujma. Don Frane ga je zbog toga tužio Prvostupanjskom crkvenom sudu u Šibeniku 28. studenoga 1906. godine: “Stoga potpisani držeć se one *honorem meum nemini dabo*, smatra svojom dužnošću pred Bogom i pred svetom tužiti, kako ovim i tuži Tomu Prečastnomu Biskupskom Ordinarijatu. Kao Crkvenomu Sudu Ie molbe za Šibensku Biskupiju štov. Don Petra Kaera, dušobrižnika Raslina, radi klevete i potvore, počinjene celim sadržajem i smjerom - a osobito stavkam navedenim u ovoj tužbi - broširâ pod A *Del sepolcro originario* itd. pod C *Ancora del sepolcro originario*, te pita da se protiv istoga zametne odnosni sudbeni postupak i ureče rasprava, u kojoj će tužitelj dokazati: a) da se je nadpis br. 33 obielodanjen u *Mittheilungen der Centralcommission* itd. našao god. 1874; b) u zemljištu tada Antice Udovice Gašpić, a sada državnomu; c) u Bazilici Mučenika u Manastirinam; d) i uprav u samoj konfesiji ili presbiteriju. A da tužitelj nije s toga za 20 godina u pitanju, naumice i namjerno varao znanstveni svijet; da nije prenio ulomak br. 33 sa zemljišta Benzon na zemljište Antice Udovice Gašpić u baziliku Manastirina, u konfesiju; nego da su to klevete i potvore tuženika Don Petra Kaera.” Vidi AMS, *Muzejski spisi*, br. 164, Split, 28. XI. 1906., *Tužba Frane Bulića protiv Petra Kaera*, 6-7.

⁴² Usp. Josip Dukić, Don Frane Bulić na sudu, 2010., 205-220. Prvostupanjska presuda donesena je u Šibeniku 3. prosinca 1908. u korist Kaera. Drugostupanjski sud u Zadru dokinuo je prvostupanjsku presudu 28. listopada 1909. godine i zatražio da se Bulićeva tužba ponovno razmotri. Kaer se žalio na Trećestupanjском sudu u Gorici. Krajem prosinca 1909. spor je razma-

ZAPLIJENJENA STUDIJA DON KERUBINA ŠEGVIĆA

U središtu našeg istraživanja, kao što je već rečeno, jest doprinos don K. Šegvića proučavanju pitanja sv. Dujma i apostoliciteta splitske Crkve. Ova tema, osim što je tijekom dva desetljeća dvadesetog stoljeća iznjedrila veliki broj znanstvenih i stručnih radova, znatno je utjecala i na odnose u splitskoj Crkvi, osobito među svećenicima. Nije nevažno istaknuti da je od brojnih radova napisanih o ovoj temi crkvena vlast zabranila jedino don Kerubinovu knjigu.

Prvi koji je reagirao na don Franinu tezu o postojanju samo Dujma iz Dioklecijanovog doba,⁴³ bio je splitski kanonik don Ivan Dević, koji je u kratkom razdoblju objavio u Splitu dvije brošure o sv. Dujmu.⁴⁴ Na prvoj stranici starije brošure, koja se čuva u don Frani- noj ostavštini Teologiji u Splitu, don Frane je zapisao da je kanonik Dević svoj "opuscolo" na blagdan sv. Dujma 1900. dijelio besplatno narodu ("popolino"), dok je ostatak razdijelio obiteljima. Tada se don Frane nalazio u Rimu na Drugom kongresu starokršćanske arheologije.⁴⁵ Pored te bilješke u brošuri se nalazi prijepis pisma kojim je don Frane 11. travnja 1900. obavijestio biskupa Nakića da Dević namjerava tiskati nešto protiv njega i H. Delehayea.⁴⁶

---

tran u Rimu, odakle je Biskupskom ordinarijatu u Šibeniku 3. veljače 1910. poslana preporuka da se pokuša izmiriti Bulića i Kaera, u čemu se nije usp- jelo. Neuspješni su bili i pokušaji mirenja u travnju 1911. i siječnju 1913., a sve Buličeve molbe upućene od svibnja 1912. do srpnja 1915. crkvenim sudovima u Šibeniku i Zadru, Biskupskom ordinarijatu u Splitu i Kongregaciji koncilâ u Rimu da se parnica okonča, ostale su neriješene.

⁴³ Frane Bulić, *Sarcofago di Primus vescovo nipote di Domnionne martire*, 1900., 282.

⁴⁴ Ivan Dević, *Festeggiamo il nostro patrono San Doimo discepolo di S. Pietro, primo vescovo di Salona le cui sacre e venerate ossa riposano a Spalato*, a druga, tiskana 29. srpnja 1900., naslovljena je: *Apologia del 'Festeggiamo il nostro patrono S. Doimo discepolo di S. Pietro, primo vescovo di Salona le cui sacre e venerate ossa riposano a Spalato'*.

⁴⁵ "Opuscolo pubblicato in 500 esemplari e distribuito li 7 maggio 1900 - giorno della fiera di s. Dojmo - al popolino di Spalato. Quello che non fu distribuito quel giorno fu spedito più tardi per le famiglie. D Fr. Bulić era a Roma ed in Italia dalla metà di aprile alla metà di maggio. (Il Congresso di archeologia cristiana a Roma)." Primjerak u: KBF Split, SC III (1899.-1900.), br. 18.

⁴⁶ Ivan Dević, *Festeggiamo il nostro patrono San Doimo*, 1900. Primjerak u: KBF Split, SC III (1899.-1900.), br. 18, iza naslovnice: "Iz pouzdana izvora (to mi je dne 10/IV rekao Prior Dominikanaca o. Jordan Zaninović) doznajem da kan. Dević tiska nešto proti meni i Bollandistu Delehayu. Zlo da ovo pitanje biva razpravljano po novinam. Uplivajte da Dević pošalje svoju radnju u Bullettino. Ja ću ju tiskati, ma kakva bila. Vi znate, Presvietli, da ja u Bullettinu tiskam i članke odnosne Don Luke Jelića, koji se u ovom pitanju samnom ne slaže. Bude li usljed postupka Devića sablazni, neka pade na glavu onoga, koji ju je izazvao."

Kanonik Dević je u svojim brošurama branio apostolicitet splitske Crkve i postojanje Dujma, učenika sv. Petra, prvog biskupa Salone, čije kosti počivaju u Splitu, što je iz samih naslova brošura i vidljivo. Prema Devićevom mišljenju don Frane je sumnjom u postojanje Dujmova tijela u splitskoj katedrali sablaznio "kaptol, kler i sve prave Splicičane bez obzira na političku pripadnost".⁴⁷ U drugoj brošuri pohvalio se čitateljima da su mu za objavu prve brošure podršku dali splitski biskup F. F. Nakić, kaptol i ostali svećenici.⁴⁸ Don Frane je o biskupovoj potpori Deviću zapisao jednu zanimljivu bilješku.⁴⁹ Na Devićeve brošure osvrnuo se kotorski biskup Frano Uccellini u pismu Buliću za Božić 1900. godine.⁵⁰

Don Franino oduševljenje pronalaskom natpisa biskupa Prima 14. rujna 1900., koji je označio prekretnicu u historiografskom istraživanju, nije dijelio biskup Nakić. Kada je don Frane 7. listopada 1900. obavijestio Biskupski ordinarijat u Splitu o pronalasku natpisa Prima, "sinovca ili nećaka glasovitoga biskupa Solinskoga Domniona, mučenika za Dioklecijanovog progonstva", zamolio je biskupa Nakića da u prigodi pastirskog pohoda župi Vranjic-Solin dođe na Manastirine i izmoli molitvu odrješenja za sve mrtve.⁵¹ Biskup je zahvalio don Frani na obavijesti "o iznašašću u Bazilici na Manastirinam u Solinu sarkofaga, s natpisom biskupa Primus-a, dosada nepoznatoga u popisu solinskih biskupa", ali mu nije uslišio molbu, uz obrazloženje da je pastirskim pohodom već predviđena molitva za mrtve, ali u župskoj crkvi.⁵²

---

⁴⁷ Ivan Dević, *Festeggiamo il nostro patrono San Doimo*, 1900., 9.

⁴⁸ Ivan Dević, *Apologia del 'Festeggiamo il nostro patrono S. Doimo discepolo di S. Pietro*, 1900., 5.

⁴⁹ Bilješka se nalazi na petoj stranici Devićeve brošure *Apologia del 'Festeggiamo il nostro patrono S. Doimo*, a glasi: "Il Prov. dei Domenicani R. Zaninović mi disse che a lui il vescovo Nakić ha detto: 'mi ha ingannato, mi ha dissubidito'", što znači da je dominikanski provincijal Jordan Zaninović rekao don Frani da mu je vezano uz pitanje sv. Dujma biskup Nakić u jednoj prigodi govorio o Devićevoj "prevari i neposluhu". No, don Frane je bilješku završio upitom: "Ma perché gli ha permesso il II° fascicolo Apologia.", tj. zašto je biskup, ako ga je Dević prevario i bio neposlušan, dopustio objavu druge brošure. Primjerak Devićeve brošure s bilješkom nalazi se u: KBF Split, SC III (1899.-1900.), br. 37.

⁵⁰ KBF Split, SC III (1899.-1900.), br. 65, *Dopis F. Uccellinija F. Buliću, Kotor*, 27. prosinca 1900., 1: "Primio sam i Buletin s priložima. Profesor Dević, očevidno je, ima samo pred očima ženice. Neka se pitanja ne mogu riešit zanosom vjerskog čuvstva - il da bolje rečem vjerskim fanatizmom."

⁵¹ KBF Split, SC III (1899.-1900.), br. 42, *Dopis F. Bulića Biskupskom ordinarijatu Split* (Dalje: *BO Split*), Split, 7. listopada 1900., br. 66.

⁵² KBF Split, SC III (1899.-1900.), br. 43, *Dopis BO Split F. Buliću, Split*, 14. listopada 1900., br. 3760.

Kako je napetost oko pitanja sv. Dujma rasla, biskup Nakić se krajem siječnja ili početkom veljače obratio u Rim. Kongregacija obredâ održala je sjednicu 9. veljače, a 11. veljače 1901. poslala je dopis biskupu Nakiću, koji je već 16. veljače pisanim putem upoznao Bulića s preporukom Kongregacije obredâ da ništa ne objavljuje u svezi sv. Dujma, sve dok se Sveta Stolica ne pozabavi tom "teškom temom" i ne donese svoj sud.⁵³ Don Frane se upravo 16. veljače pripremao na put u Beč, te je prije polaska u poslijepodnevnim satima biskupu poslao prve 32 stranice tiskane studije.⁵⁴

Kada je biskup Nakić došao do podatka da je don Kerubin Šegvić, profesor u kotorskoj gimnaziji, možda autor studije o sv. Dujmu, koja bi uskoro trebala biti tiskana, zamolio je i kotorskog biskupa F. Uccellinija da Šegvića odvрати od te nakane i da se studija "povuče iz tiska i pokorno sačekaju odluke Svete Stolice". Uccellini je Nakiću 21. veljače 1901. prenio Šegvićevo obećanje, da se "ništa neće tiskati o pitanju sv. Dujma u njegovo ime".⁵⁵

Kada se don Frane 27. veljače vratio iz Beča, cijela studija bila je već tiskana. Dva primjerka studije Bulić je 1. ožujka poslao biskupu, da bi mu dan poslije u jutarnjim satima stigao don Lepold Ivanišević, biskupov kancelar, i saopćio mu biskupovu odluku da se "broširica (...) nesmie izdati, i ako je koji iztiskak razdielio, da se potegne". Svjestan ozbiljnosti situacije, don Frane je sve studije u nedjelju 2. ožujka dao prenijeti iz Narodne tiskare u Arheološki muzej.⁵⁶

Biskup Nakić je suočio don Franu s crkvenim propisima i pozvao ga na odgovorno djelovanje. Naime, prema apostolskoj konstituciji *Officiorum ac Munerum*, djela koja su podložna cenzuri morala su se prije tiska poslati Ordinarijatu na pregled. Na tragu te odredbe biskup je zatražio od don Frane da kao izdavač, prema tome odgovorna osoba, to nepotpisano djelo ne tiska "sve dok Sveta Kongregacija ne donese svoj sud, o čemu će se on pobrinuti da

⁵³ AMS, *Spisi*, 1901., br. 24, *Dopis F. F. Nakića F. Buliću*, Split, 16. veljače 1901., br. 16, 1-2: "La Sacra Congregazione ebbe ad occuparsene nell'adunanza 9 corrente e a dichiararsi essere espediente che 'io consigli Vossignoria Reverendissima di astenersi per ora da sifatte pubblicazioni, poichè la Santa Sede è nell'intendimento di occuparsi dell'affare e di studiare e deliberare come e quando meglio crederà sopra questo grave argomento'."

⁵⁴ KBF Split, SC IV (1901.), nakon br. 23, *Bilješke F. Bulića*, 1.

⁵⁵ Ovaj podatak Buliću je prenio biskup Nakić. Vidi AMS, *Spisi*, 1901., br. 25, *Dopis F. F. Nakića F. Buliću*, Split, 2. ožujka 1901., br. 21, 2: "Monsignor Vescovo invece con lettera 21 Febbraio N 9/v mi comunicava la dichiarazione del Sacerdote Segvić, che nulla si doveva stampare sulla questione di S. Doimo a suo nome."

⁵⁶ KBF Split, SC IV (1901.), nakon br. 23, *Bilješke F. Bulića*, 2-4.

se učini”.⁵⁷ Da je biskup Nakić mislio ozbiljno, potvrđuje odluka Kongregacije obredâ od 9. ožujka 1901. o zapljeni svih primjeraka studije.⁵⁸

Slučajno ili ne, 9. ožujka, kada je Kongregacija donijela odluku o zapljeni studije, u *Hrvatskom pravu* objavljena je vijest koja je potpisana slovom X, a glasi: “Nakić proti Buliću. Pišu nam iz Spljeta na 5. ožujka: U gradu i okolici pobudila je silnu senzaciju viest, da je biskup Nakić zabranio monsignoru Buliću pisati ‘Buletino’ o istraživanju solinskih svetacah, dapače je naredio, da se obustavi razpačavanje jedne znanstvene razprave o sv. Dujmu, u kojoj je govora o potvaranju povjestničke istine sa strane spljetskoga klera. Neki pripoviedaju, da je isti biskup dao Bulića obustaviti od mise kad se je ovaj vratio iz Beča sa arheoloških konferencijah. Pogovara se, da će Nakić dati glasovati na budućem hrvatskom katoličkom kongresu resoluciju, da se ne smije dirati u povijest bez privole cjelokupnog episkopata.”⁵⁹

Kako je došlo do podudaranja datumâ, s jedne strane donošenja odluke Kongregacije obredâ o zapljeni studije, te s druge strane objave teksta u novinama o prepirci između Nakića i Bulića, možda nam objašnjava podatak, zapravo jedna don Franina bilješka prema kojoj je studija poslana u nekoliko ustanova bez njegova znanja.⁶⁰ Što je istina, trebalo bi svakako dodatno istražiti.

---

⁵⁷ AMS, *Spisi*, 1901., br. 25, *Dopis F. F. Nakića F. Buliću*, Split, 2. ožujka 1901., br. 21, 3: “Per questo motivo formale pertanto, per motivi sopra addati, e perchè la questione fu avocata a sè dalla Santa Sede, interesse senz’altro Vossignoria Rev(erendissima), come editore e quindi responsabile, essendo ignoto l’autore, di non pubblicare ne diffondere in nessun modo l’anzidetto stampato, sino ad una deliberazione in merito della Sacra Congregazione che mi farò dovere di rispettosamente provocare.”

⁵⁸ KBF Split, SC IV (1901.), br. 28, *Dopis F. F. Nakića F. Buliću*, Split, 21. ožujka 1901., br. 26, 1-2: “Quindi ordina che siano consegnate tutte le copie del suddetto scritto o stampato all’autorità diocesana e non siano in qualsiasi modo pubblicate, fino a che la stessa Sacra Congregazione non avrà emesso il suo giudizio intorno alla predetta questione e date nuove disposizioni.” Kongregacija je odluku poslala biskupu Nakiću, o čemu je on 21. ožujka obavijestio don Franu.

⁵⁹ X, *Pokrajinske vijesti*, *Hrvatsko pravo*, 9. ožujka 1901. Nalazi se u: KBF Split, SC IV (1901.), br. 18.

⁶⁰ KBF Split, SC IV (1901.), nakon br. 23, *Bilješke F. Bulića*, 4-5: “Sutradan nedjelja 3/III (...). Sumnjajući da će tiskarna biti poslala Državnom Odvjetništvu jedan iztisak broširice, obvezatan primjerak, poslao ga po prof. Benzonu one večeri pa u nedjelju jutro pitati. Nehtjedoše ga povratiti, jer da je protokoliran. No izjaviše Benzonu i drž. odvjetnik Paitori (?) i pododvjetnik Ančić, da su broširicu skupa pročitali. Odatle viest u javnost prodrila. U nedjelju jutro poslao pitati u Kotarskog Poglavara da mi pošalje broširicu, jer da je pogriješno razdjeljena bez

Nakon objave vijesti o sukobu Nakića i Bulića u *Hrvatskom pravu* Jakov Ceresatti je već 11. ožujka 1901. uputio don Frani riječi razumijevanja i potpore,⁶¹ a don Ante Katalinić iz Zadra vrlo zanimljivo pravno objašnjenje cijelog slučaja.⁶² Potom je biskup Uccellini 18. ožujka 1901. obavijestio don Franu o svom dopisivanju s biskupom Nakićem. U pismu je biskup čak i naveo ono što je on odgovorio biskupu,⁶³ te je iznio i zanimljivo promišljanje o Nakiću.⁶⁴ Iz pisma se zaključuje da je biskupu studiju donio K. Šegvić, te da je uspio

---

Bullettina i on ju je povratio. Tiskara cienići, da je ova brošurica o sebi, bezazleno poslala ovim dvjema vlastima po jedan iztiskak obvezatan.”

- ⁶¹ KBF Split, SC IV (1901.), br. 22, *Dopis J. Ceresattija F. Buliću*, Zadar, 11. ožujka 1901., 1: “Ljubljani Učitelju! Amo nas je ko grom iz vedra neba zapanjila vijest u Hrvatskom Pravu, gdje se javlja pod ‘Biskup Nakić proti mru. Bulića’, da Vam je biskup zabranio pisati o mučenicima solinskim (izdavanje) Bullettina i ‘glasa se da ga je suspendirao od mise’, te zabranio raspacavanje znanstvene rasprave o Sv. Duji (valjda onu od Matiaševića). Ne znam, je li u stvari tako, ali mi se čini, da će biti poznavajući odnošaje i značaj biskupa, Maroevića et comp. To me silno uzrujalo. Ne mislim, da znanost nigda ne može biti proti vjere, ni vjera proti pravoj znanosti. Stoga da ćete vi već učiniti svoju. Uprav čudno je od ljudi, koji se svedjer - tobože - drže odredaba Rima, nijesu znali za papinu bulu *Officiarum ac munerum* glede izdanja knjiga te dopustila kurija-ordinarijat izdanje brošure Devića.”
- ⁶² KBF Split, SC IV (1901.), br. 23, *Dopis A. Katalinića F. Buliću*, Zadar, 15. ožujka 1901.: “Da ste poslušali moj savjet, zabrana biskupova bila bi došla prekasno. Pošto Vam je Kongregacija davala goli savjet, a ne zabranu, Vi ste tota conscientia mogli razpačati onaj broj Bullettina; ma vi ste htjeli prije govorit s biskupom, a ja sam Vam već bio prorekao, što će se u tom slučaju dogoditi. Ja, na Vašem mjestu, ne bih čekao, dok dodje biskupu odgovor iz Rima, nego bih odmah učinio utok na sv. Kongregaciju i osobito tukao na činjenicu, da je biskup prekoračio odredbu sv. Kongregacije, kad je savjet pretvorio u zabranu.”
- ⁶³ KBF Split, SC IV (1901.), br. 27, *Pismo F. Bulića F. Uccelliniju*, Kotor, 18. ožujka 1901., 1-2: “Primio sam preko Segvića tvoj listak i brošuru. Kazao mi je Segvić da sam i ja upleten u pitanje. (...) Pa sam Nakiću i saobćio službeno, kako sledi: ‘Usljed poč. spisa Pr. v. Gospodstva... pozvao sam m. p. Prof. D. K. Segvića, koji mi je izjavio da na njegovo ime ne made se ništa tiskat o prepornome pitanju Moći sv. Dujma Pokrovitelja toga Grada i Biskupije. Primite itd.’ Ovo tebi na vladanje.”
- ⁶⁴ KBF Split, SC IV (1901.), br. 27, *Pismo F. Bulića F. Uccelliniju*, Kotor, 18. ožujka 1901., 2-3: “Što je pa Nakić iz toga izveo ne znam. No slutim da kako je fas erit u pitanju glagolice tumačio - bit će dužnost, morat će, tako da ne bude onaj ne made se tumačio sa ne smije se. Kamo ćemo s ovim izvrtanjima? Zar misli Nakić da u poslu Dr. Marka Peroevića služi istini, i brani vlast sv. Stolice. Meni se čini sve obratno. Izvrgava sebe i ostale biskupe ruglu i omrazi i patvara odluke Rima. Žalim te što te bije mraz odakle bi te imalo grijat sunce. Izgubili smo po gotovo glavu. Deviću slobodno bunit narod, Maroeviću slobodno namicat (!) se biskupima, a svak da šuti i da strahopoštovanjem opetuje: Amen! Pa biskup Vaš tamo ne made važnijeg posla, nego poticat svudj nova pitanja za zator i zadnje iskrice vjere, koja tinja napola ugušena u ljudima slabe vjere?”

pročitati samo uvod i zaključak. Kako stoji u pismu, nije “moga svu proštit” jer je “preobterećen svakim šuškarijam”.⁶⁵

Studije koje je 2. ožujka 1901. don Frane dao iz Narodne tiskare prenijeti u Arheološki muzej, kancelar don L. Ivanišević je po naredbi biskupa Nakića 29. ožujka kolima prebacio u zgradu biskupije. Zaplijenjeno je svih 400 primjeraka Šegvićeve studije. Na svakom od četiri paketa don Frane je napisao “Resurrecturis”, u nadi da će jednog dana te studije “uskrsnuti”.⁶⁶

Naslovnica zaplijenjene Šegvićeve studije
(AMS, Salona Christiana, br. 1)

⁶⁵ KBF Split, SC IV (1901.), br. 27, *Pismo F. Bulića F. Uccelliniju*, Kotor, 18. ožujka 1901., 3-4.

⁶⁶ KBF Split, SC IV (1901.), nakon br. 28, *Bilješka F. Bulića*.

(Duo 29/III 1901) Sadržaj
 moji Kan. Zorko Zali, in
 mi jasi osnosu don Lubina
 glede glede pitauja Sr.
 Dujma

(Duo 29/III 1901) Sadržaj na 9/4
 večer k moji, Kolim pred moji
 Prokavčev Dr. Kljpa Mubica
 Leopold pl. Svanišćić Kanonik
 da digno 400 istakiv i slično
 nauč. knjige. Historia e leggenda
S. S. Doimo o Domnionie. Ista na
 ssa konu palu-omatu (H) na
 pisao Resurrecturis.

Bilješka F. Bulića o zapljeni Šegvićeve studije
 (KBF Split, SC IV, 1901., nakon br. 28)

O svemu što se događalo nakon zapljene Šegvićeve studije, bit će govora u nekim budućim radovima. U ovoj prigodi samo napominjemo da je don Frane 20. kolovoza 1901. uputio dopis na 39 stranica prefektu Kongregacije obredā, kardinalu Domenicu Ferrati, te da je Kongregacija 1902. objavila dvije studije o sv. Dujmu i njegovim relikvijama. Autor prve je konzultor Kongregacije Giuseppe M. Roberti, a glasi *S. Doimo o Domnionie. Esame storico-critico*,⁶⁷ dok je Dominico Ferrata, prefekt Kongregacije, napisao drugu, koja nosi naslov *Spalaten. Authenticitatis reliquiarum S. Domnionis seu S. Domni archiepiscopi salonitani. Informatio cum summano*.⁶⁸

⁶⁷ KBF Split, SC V (1902.), br. 29.

⁶⁸ KBF Split, SC V (1902.), br. 30.

ZAKLJUČNO RAZMIŠLJANJE

U ovom dijelu rada nastojat ćemo razjasniti koja je znanstvena vrijednost zaplijenjene studije K. Šegvića, i što je u njoj bilo sporno crkvenoj vlasti da se odlučila za njezinu zabranu, a potom i zapljenu.

Šegvićeva studija napisana je na talijanskom jeziku i ima 57 stranica. Nakon uvoda (od 4. do 6. stranice), slijede povijest istraživanja pitanja sv. Dujma (od 7. do 14. stranice) i navođenje izvorâ o sv. Dujmu, onih prvoga reda (od 14. do 16. stranice), a potom i drugoga reda (od 16. do 24. stranice). Zatim slijedi poglavlje u kojem Šegvić nastoji razdvojiti povijesno (od 24 do 30. stranice) od legendarnog (od 30. do 45. stranice) u pitanju sv. Dujma. Studija se nastavlja kritičkim promišljanjem autora, koji zaključuje da se u pitanju sv. Dujma može na temelju znanstvenih argumenata uskladiti legendarno i povijesno (od 45. do 52. stranice). Na samom kraju autor donosi i glavne zaključke vezane uz pitanje mučenika Dujma (od 52. do 57. stranice),⁶⁹ zaključke koji nisu bili prihvatljivi biskupu Nakiću i Kongregaciji obredâ u Rimu, zbog čega je knjiga i došla na popis nepoželjnih knjiga.

O nastajanju studije nismo uspjeli pronaći niti jedan podatak u dostupnoj arhivskoj građi. Budući da na naslovnici studije ne postoji ime autora, čitatelj se može s pravom zapitati čime se dokazuje autorstvo don. K. Šegvića. Prvi dokaz je već spomenuti dopis što ga je biskup Nakić uputio kotorskom biskupu F. Uccelliniju, kojim je od biskupa tražio da se studija K. Šegvića, koji je tada bio profesor u kotorskoj gimnaziji, "povuče iz tiska i pokorno sačekaju odluke Svete Stolice". Uccellini je 21. veljače 1901. prenio Nakiću Šegvićevo obećanje da se "ništa neće tiskati o pitanju sv. Dujma u njegovo ime".⁷⁰

Izravni dokaz za Kerubinovo autorstvo studije nalazimo u jednom njegovom pismu F. Buliću, koje mu je iz Kotora poslao 14. veljače 1905. godine. U pismu Šegvić veli: "Kad sam na ovom pitanju istaknuti ću još jednu manu ili manjkavost *Storia i leggenda* a to je što se nisam obazreo na *passionale sanctorum* što je jednoć pripadao crkvi spljetskog a sada pripada knjižnici zagrebačkog nadbiskupa (col. 28. ser. I. nr 93). Starine VII. Rački kaže koji iz X. ili XI. v."⁷¹

---

⁶⁹ (Kerubin Šegvić), *Storia e leggenda di S. Domnion e Doimo*, 1901.

⁷⁰ AMS, *Spisi*, 1901., br. 25, *Dopis F. F. Nakića F. Buliću*, Split, 2. ožujka 1901., br. 21, 2.

⁷¹ KBF Split, SC VIII (1905.), br. 17, *Pismo K. Šegvića F. Buliću*, Kotor, 14. veljače 1905., 1.

Ova dva dokaza, naravno, ne isključuju i don Franin doprinos u nastajanju studije, o čemu izvori šute. Budući da je riječ o prvom Šegvićevom znanstvenom radu iz povijesti i arheologije, teško je i zamisliti da mu u njegovom istraživanju don Frane nije priskoćio u pomoć.

K. Šegvić u uvodu objašnjava što ga je potaknulo na pisanje studije. Tekst u prijevodu glasi: "U Splitu se već mjesecima vodi rasprava o pitanju relikvija sv. Dujma. O temi raspravljaju obrtnici i zemljoradnici, ništa manje srčano od onih kojima nedostaje obrazovanje. Diskutiraju oni koji čitaju i oni koji ne čitaju, vode rasprave, osporavaju i prosuđuju bez kriterija (...). To me je potaknulo napisati ovu kratku studiju o životu i relikvijama sveca zaštitnika Splita. Glavni razlog je pridonijeti radikalnom i konačnom rješenju ovog spora te smirenju uznemirenih duhova."⁷² Šegvić dalje nastavlja: "S druge strane, uvjeren da postoji samo jedna istina, odlučio sam, bez obzira na posljedice, ovaj rad objaviti jer istina a ne 'razboritost' treba biti ključ prosuđivanja svakog ljudskog djelovanja."⁷³

Rezultati don Kerubinova istraživanja podudaraju se s tezama F. Bulića: Dujam je mučen u vrijeme vladavine cara Dioklecijana 299. godine, a njegove kosti zajedno s kostima ostalih salonitanskih mučenika u Rim je prenio papa Ivan IV. Dalmatinac,⁷⁴ što je, naravno, dovelo u pitanje apostolicitet splitske Crkve. S takvim tumačenjima se biskup Nakić i Kongregacija obredâ nisu slagali te su zaplijenili Šegvićevu studiju, dok s druge strane dvije Devičeve studije o istom pitanju nisu stavili na popis zabranjenih knjiga. Štoviše, Deviću su pustili da ih slobodno dijeli narodu i nisu ga suočili s odredbom apostolske konstitucije *Officiorum ac Munerum*, prema kojoj se djela koja su podložna cenzuri moralo prije tiska poslati Ordinarijatu na pregled. Biskupu i Kongregaciji je očito više odgovaralo ono što je Dević tvrdio, te su odredbu spomenute apostolske konstitucije selektivno primjenjivali. Bez obzira na sve, vrijeme je dalo za pravo istraživačima koji su svoje teze temeljili na povijesnim vrelima, a ne na legendama i pobožnoj tradiciji, zapravo don F. Buliću i don K. Šegviću.

O don Kerubinovoj nepopustljivosti svjedoči i njegova propovijed koju je održao o blagdanu sv. Dujma 7. svibnja 1927. godine. On je okupljenim vjernicima izjavio da "u vrijeme okrutnog provadjača carskih edikata M. Aurelija Jula, spada i naš odvjetnik i parac sv.

⁷² (Kerubin Šegvić), *Storia e leggenda di S. Domnion e Doimo*, 1901., str. 4.

⁷³ (Kerubin Šegvić), *Storia e leggenda di S. Domnion e Doimo*, 1901., str. 5.

⁷⁴ (Kerubin Šegvić), *Storia e leggenda di S. Domnion e Doimo*, 1901., str. 52, 57.

Dujam, biskup i mučenik solinski”, te da je taj Dujam “za svoje djelovanje u metropoli Dalmacije dobio izravnu misiju ili poslanstvo od Petrove Stolice”,⁷⁵ a ne od sv. Petra.

DON KERUBIN ŠEGVIĆ AND QUESTION OF ST. DUJAM

Summary

The question of St. Dujam and apostolicity of the Church of Split, i.e. its direct connection with the apostles, has been the focus of research by numerous researchers throughout history and is still very relevant. It is insufficiently known in the scientific community that the priest from Split, Don Kerubin Šegvić (Split, 23 February 1867 - Zagreb, after 29 June 1945) was involved in the scientific debate. In this context, the fact that Don Kerubin was sentenced to death by the communist government in Zagreb on June 29, 1945 and then liquidated is not unimportant, which turned his life and work into a taboo subject until the beginning of democratic changes in Croatia. Don Kerubin joined the discussion at the beginning of March 1901 when his scientific study “Storia e leggenda di S. Domnion e Doimo vescovo e martire di Salona e delle sue reliquie. Saggio storico-critico” was published in Split. In the study, Šegvić deals with the question of the date of Dujam’s death, the place where his bones are kept and the veneration of Dujam throughout history. The distribution of Šegvić’s study was banned on March 9, 1901 by the Roman Congregation of Sacred Rites on the recommendation of Split Bishop Filip Frano Nakić (1889-1910). When Bishop Nakić’s chancellor Don Leopold Ivanišević took over the confiscated copies of Don Kerubin’s studies from Don Frane Bulić on March 29, 1901, Don Frane wrote “Resurrecturis” on each of the four packages, in the hope that one day those studies would be “resurrected”. We will try to clarify in this article what was disputed by the church authorities in Šegvić’s book and what is its scientific value.

Key words: St. Dujam, Don Kerubin Šegvić, Don Frane Bulić, Don Petar Kaer, Don Ante Alfirević, Fra Ivan Marković, apostolicity of the Church of Split, Communist Party, Archaeological Museum Split, Theology in Split, Catholic Faculty of Theology in Split

---

⁷⁵ KBF Split, SC XXII (1926-1927.), br. 68, *Panegirik sv. Dujmu*, Split, 7. svibnja 1927.